

Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottopäätös: Nimenmuutokset, maksun määrääminen Nimenmuutospalvelussa

Ratkaisumenettelystä vastaava viranomainen	Digi- ja väestötietovirasto
Ratkaisumenettely	Kotimaiset elämäntapahtumat, Nimenmuutokset, maksun määrääminen Nimenmuutospalvelussa
Ratkaisumenettelyn käyttöönottopäivä	Automaattinen ratkaisumenettely on otettu käyttöön ennen automaatiolainsäädännön voimaantuloa.
Päätöspäivä	9.9.2024

Päätös

Tämä päätös on julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (tiedonhallintalaki, 906/2019) 28 d §:n mukainen päätös siitä, että Digi- ja väestötietovirasto ottaa käyttöön automaattisen ratkaisumenettelyn nimenmuutoshakemuksiin liittyvän maksun määräämisessä Nimenmuutospalvelussa (Digi- ja väestötietoviraston sähköinen asiointipalvelu).

Perustelut

Johdanto

Digi- ja väestötietovirasto on arvioinut automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönoton edellytykset tällä käyttöönottopäätöksellä. Digi- ja väestötietovirasto on huomionnut arvioinnissa etu- ja sukunimilaissa (ESL, 946/2017), valtion maksuperustelaissa (maksuperustelaki, 150/1992), hallintolaissa (434/2003), tiedonhallintalaissa, yleisessä tietosuoja-asetuksessa (tietosuoja-asetus, (EU) 2016/679) sekä muussa lainsäädännössä säädetty edellytykset.

Digi- ja väestötietovirasto katsoo seuraavaksi kuvattavilla perusteilla, että käyttöönottopäätöksen kohteena oleva ratkaisumenettely täyttää automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa koskevat edellytykset kaikilta osin.

Maksun määräämistä koskeva sääntely

Julkisoikeudellisista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista säädetään maksuperustelaissa. Maksun määräämisestä ei maksuperustelain 11 a §:n 1 momentin perusteella anneta hallintopäätöstä. Mainitun momentin mukaan maksun määräämistä koskevasta tositteesta tai muusta asiakirjasta on käytävä ilmi säännökset, joihin maksu perustuu. Maksuperustelain 11 a §:n 3 momentin mukaan maksun määräämisen yhteydessä on annettava

ohjeet 11 b §:ssä tarkoitetun oikaisukeinon käyttämisestä. Maksua koskeva päätös on luonteeltaan itsenäinen suhteessa maksun kohteena olevaan julkisoikeudelliseen suoritteeseen (kts. HE 203/1998 vp, s. 7).

Etu- ja sukunimilain (ESL, 946/2017) 28.1 §:n mukaan ESL:n mukaisten Digi- ja väestötietoviraston suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään maksuperustelaissa. ESL 28 §:n perusteella ilmoituksen käsittelystä ei peritä maksua. Hakemuksesta tehdystä päätöksestä peritään maksu tiettyjä ESL 28 §:ssä säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Suoritteiden hinnat perustuvat vuosittain annettavaan valtiovarainministeriön asetukseen Digi- ja väestötietoviraston suoritteiden maksuista (maksuasetus).

Hallintolaissa säädetty edellytykset

Asian automaattisen ratkaisemisen edellytykset

Hallintolain 53 e §:n 1 momentin perusteella automaattisesta ratkaisusta on kyse silloin, kun viranomaisen tekee asiankäsittelyn päättävän ratkaisun automaattisella tietojenkäsittelyllä ilman, että ratkaisun tarkastaa ja hyväksyy luonnollinen henkilö. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen voi ratkaista automaattisesti asian, johon ei sisälly seikkoja, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut. Ratkaisemisen on perustuttava sovellettavan lain ja etukäteisen harkinnan perusteella laadittuihin käsittelysääntöihin.

Maksun määrittämisessä on kyse asian ratkaisemisesta HL 7 luvussa tarkoitetulla tavalla, vaikka asiassa ei tehdä kirjallista hallintopäätöstä. Maksuperustelaissa on säädetty poikkeus kirjallisen hallintopäätöksen antamisesta. Asian automaattista ratkaisemista koskevat edellytykset tulevat sovellettaviksi maksun automaattiseen määrittämiseen.

Maksun määrittämisestä koskeva automaattinen ratkaisumenettely perustuu Digi- ja väestötietoviraston laatimiin käsittelysääntöihin. Käsittelysäännöt ohjaavat asian käsittelyä ja automaattista ratkaisemista. Käsittelysäännöt on laadittu niin, että automaattinen ratkaisumenettely johtaa kussakin automaattisesti ratkaistussa asiassa ESL:n, maksuperustelain, maksuasetuksen ja muun sovellettavan lainsäädännön mukaiseen lopputulokseen.

Maksun määrittämisestä koskevaan asiaan ei sisälly lainkaan tapauskohtaista harkintaa. Nimenmuutospalvelussa lähetettävä hakemus maksetaan hakemuksen vireillepanon yhteydessä Nimenmuutospalvelussa. Maksu määräytyy asianosaisen palvelussa tekemien valintojen perusteella automaattisesti.

Automaattinen ratkaisumenettely on rajattu hakemuksiin, jotka ovat tulleet vireille Digi- ja väestötietovirastossa Nimenmuutospalvelun (Digi- ja väestötietoviraston sähköinen asiointipalvelu) kautta. Nimenmuutospalvelu ohjaa käyttäjänsä ja varmistaa, että vireille tullessa hakemuksessa on kaikki asian automaattisen käsittelyn ja ratkaisun kannalta välttämättömät tiedot.

Automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytys

Hallintolain 53 f §:n 1 momentin mukaan automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä on, että luonnollinen henkilö, johon ratkaisu on kohdistettu, voi kaikilta osin vaatia siihen oikaisua maksutta 7 a luvun mukaisella oikaisuvaatimuksella tai siihen rinnastuvalla vaatimuksella,

joka käsitellään päätöksen tehneessä viranomaisessa tai sen kanssa samaan rekisterinpitäjään kuuluvassa viranomaisessa.

Maksun määräämistä koskevan asian osalta asianosaisella on mahdollisuus hakea ratkaisuun oikaisua maksuperustelain 11 b §:n 1 momentin mukaisesti. Oikeussuojaedellytys täytyy maksun määräämistä koskevan asian osalta.

Automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittaminen

Hallintolain 53 g §:n 1 momentin perusteella hallintopäätöksestä on käytävä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti, sekä tieto siitä, missä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla. Hallintolain 53 g §:n 2 momentin mukaan, jos asiassa ei muun lain perusteella anneta hallintopäätöstä, hallintolain 53 g §:n 1 momentissa tarkoitettujen tiedot sekä tieto automaattisen ratkaisun perusteena olevista tiedoista on kuitenkin annettava asianosaiselle muulla tavoin viimeistään asian käsittelyn päättyessä.

Maksun määräämisestä ei maksuperustelain 11 a §:n 1 momentin perusteella anneta hallintopäätöstä vaan ainoastaan tosite. Asianosaista informoidaan automaattisesta ratkaisemisesta hallintolaissa tarkoitetulla tavalla.

Tiedonhallintalaissa säädetyt edellytykset

Tehtäväjaon ja käsittelysääntöjen dokumentointi

Tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on dokumentoitava tiedonhallintalain 6 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjako. Digi- ja väestötietovirasto on dokumentoinut tehtäväjaon erilliseen asiakirjaan. Tehtäväjako perustuu työjärjestykseen, tehtäväkuviin sekä muihin asiakirjoihin.

Tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava, että automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt dokumentoidaan riittävän selkeästi ja kattavasti niin, että niiden lainmukaisuus voidaan osoittaa. Käsittelysäännöistä on käytävä erityisesti ilmi, miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan, miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti, mukaan lukien kuuleminen sekä miten ratkaisu perustellaan tai miksi se voidaan jättää perustelematta.

Digi- ja väestötietovirasto on laatinut tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaisen käsittelysääntödokumentaation, josta ilmenee tämän käyttöönottopäätöksen kohteena olevan automaattisen ratkaisumenettelyn toiminta. Dokumentaatioissa on kuvattu automaattisen ratkaisumenettelyn kaikki vaiheet, joilla on vaikutusta asian ratkaisuun sekä kunkin ratkaisumenettelyn vaiheen käsittelysäännöt. Käsittelysääntöjen osalta on kuvattu valikointitekijät, joiden perusteella asia ohjautuu automaattisesti ratkaistavaksi. Käsittelysäännöissä on myös kuvattu, miksi juuri nämä valikointitekijät on valittu. Dokumentaatioissa on kuvattu automaattiseen ratkaisumenettelyyn sovellettava lainsäädäntö sekä arvioitu, miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan. Käsittelysäännöissä on myös määritelty, miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti ja millä perusteella asianosaista ei ole tarpeen kuulla eikä päätöstä perustella. Asian ratkaisemiseen tarvittavat tiedot, tietolähteet ja tietojen hankintaan liittyvät menettelyt sekä tietojen ajantasaisuuden ja virheettömyyden varmistaminen on myös kuvattu. Dokumentaatio sisältää myös tietoa automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta sekä tietoturvallisuustoimenpiteitä koskevien vaatimusten toteuttamisesta.

Väestötietopalvelut

9.9.2024

Tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaisen käsittelysääntödokumentaation sisällön lainmukaisuus on tiedonhallintalain 28 a §:n 3 momentin mukaisesti tarkastettu ja dokumentaatio on hyväksytty. Digi- ja väestötietovirasto säilyttää hyväksyttyä käsittelysääntödokumentaatiota vähintään viisi vuotta automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Digi- ja väestötietovirasto on tiedonhallintalain 28 a §:n 4 momentin mukaisesti varmistanut, että laaditun käsittelysääntödokumentaation sekä asian ratkaisemiseen käytettävien tietojärjestelmien toteutusten perusteella voidaan vähintään viiden vuoden ajan asian ratkaisemisesta osoittaa, millä käsittelysäännöillä yksittäinen asia on ratkaistu automaattisesti.

Laadun varmistaminen, laadunvalvonta ja virhetilanteiden käsittely

Tiedonhallintalain 28 b § mukaan viranomaisen on varmistettava ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja menettelyä käytön aikana muutettaessa, että menettely vastaa tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettua dokumentaatiota eli menettelystä laadittuja käsittelysääntöjä. Lisäksi viranomaisen on varmistettava, että automaattisesti laadituissa asianosaiselle annettavissa asiakirjoissa käytetään hyvää kieltä ja että laadun varmistamisen keskeiset toimenpiteet on dokumentoitu.

Tiedonhallintalain 28 c §:n mukaan viranomaisen on valvottava automaattisesti ratkaistavien asioiden laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä. Säännöksessä on myös säädetty riskienhallinnasta sekä havaittujen virheiden korjaamiseen liittyvän menettelyn suunnittelemisesta.

Digi- ja väestötietovirastossa noudatettavat laadunvarmistuksen ja -valvonnan toimintatavat on dokumentoitu ja laadunvarmistuksesta sekä -valvonnasta vastaavat henkilöt on määritetty.

Digi- ja väestötietovirasto on ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa varmistanut, että automaattinen ratkaisumenettely vastaa laadittuja käsittelysääntöjä testaamalla menettelyä kattavasti. Lisäksi Digi- ja väestötietovirasto on varmistanut, että automaattisesti laadittavat asiakirjat perustuvat hyvään kielenkäyttöön. Digi- ja väestötietoviraston laatimien päätösten kieltä huolletaan säännöllisesti.

Digi- ja väestötietovirasto on dokumentoinut, miten automaattisen ratkaisumenettelyn laatua valvotaan käyttöönoton jälkeen. Laadunvalvontaa toteutetaan pääsääntöisesti kattavan automatisoidun testauksen lisäksi valikoimalla satunnaisotannalla joitakin automaattisesti ratkaistuja asioita manuaaliseen tarkasteluun. Mahdollisten virhetilanteiden käsittelyä koskevat menettelyt on suunniteltu ja dokumentoitu.

Tiedottaminen

Digi- ja väestötietovirasto tiedottaa tiedonhallintalain 28 e §:ssä tarkoitetulla tavalla asioiden automaattisesta ratkaisemisesta, automaattisen ratkaisumenettelyn käytön perusteista ja muista asiakkaan oikeuksien kannalta keskeistä tiedoista verkkosivuillaan. Voimassa oleva käyttöönottopäätös julkaistaan osoitteessa <https://dvv.fi/kayttoonottopaatokset>. Käyttöönottopäätöksen sekä tietoa automaattisesta ratkaisumenettelystä voi saada myös vierailemalla Digi- ja väestötietoviraston palvelupaikan asiakaspalvelussa tai soittamalla puhelinpalveluun.

Tietojen käyttö

Väestötietopalvelut

9.9.2024

Tiedonhallintalain 28 f §:n mukaan viranomaisen on riskiarvioinnin perusteella varmistettava, että automaattisessa ratkaisemisessa hyödynnettävien tietojen ajantasaisuus ja virheettömyys varmistetaan asianmukaisin teknisin toimenpitein.

Digi- ja väestötietovirasto on arvioinut automaattisessa ratkaisemisessa hyödynnettävien tietojen ajantasaisuutta ja virheettömyyttä riskiarvioinnilla ja toteuttanut tarpeelliseksi arvioitujen tekniset toimenpiteet, jotka edistävät hakemuksen sekä asiankäsittelyssä hyödynnettävien tietojen laatua.

Automaattisesti ratkaistaviksi ohjautuu ainoastaan sellaisia maksun määräämistä koskevia asioita, joihin liittyvä nimenmuutoshakemus on tehty Nimenmuutospalvelussa. Nimenmuutospalvelu ohjaa käyttäjänsä ja varmistaa, että vireille tullessa hakemuksessa sekä maksun määräämistä koskevassa asiassa on kaikki asian käsittelyn ja ratkaisun kannalta välttämättömät tiedot. Nimenmuutoshakemuksen sekä maksun määräämistä koskevan asian käsittelyssä hyödynnetään väestötietojärjestelmään merkittyjä tietoja. Väestötietojärjestelmän tietojen ylläpito perustuu laajoihin tiedonsaanti- ja ilmoitusvelvollisuussäännöksiin, joiden nojalla tietojen ajantasaisuus ja virheettömyys varmistetaan.

Tietosuojaalainsäädäntö

Automaattisten päätösten tekeminen

Luonnollisten henkilöiden asioihin kohdistuvan automaattisen päätöksenteon pitää täyttää myös tietosuoja-asetuksen mukaiset edellytykset.

Tietosuoja-asetuksen 22 artikla edellyttää kansallista lainsäädäntöä automatisoitujen yksittäispäätösten tekemisestä. Automaattista päätöksentekoa koskevan kansallisen lainsäädännön oikeusperusta on hallintolain 8 b luvussa ja tiedonhallintalain 6 a luvussa. Lainsäädännöllä on vahvistettu suojatoimet, joita automaattisessa päätöksenteossa noudatetaan. Tässä käyttöönottopäätöksessä tarkoitettussa ratkaisumenettelyssä tehtävät päätökset perustuvat lakiin ja täyttävät tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaiset edellytykset.

Tietosuoja-asetuksen mukaan automaattisia päätöksiä koskeviin suojatoimiin kuuluu muun muassa se, että rekisteröidyllä on oikeus vaatia, että ihminen osallistuu tietojen käsittelyyn. Maksun määräämistä koskevan asian osalta asianosaisella on mahdollisuus vaatia ratkaisuun oikaisua oikaisuvaatimuksella.

Yleinen tietosuoja-asetus ei muodosta lapsiin kohdistuvan automaattisen päätöksenteon ehdotonta kieltoa (ks. esim. HE 145/2022, s. 12). Yli 15-vuotias lapsi voi maksaa ja tehdä nimenmuutoshakemuksen Nimenmuutospalvelussa. Hallituksen esitys korostaa viranomaisen velvollisuutta arvioida käsittelysääntöjä muodostaessaan automaattisen päätöksenteon laillisuus aineellisen ja menettelyllisen lainsäädännön kannalta, mikä koskee myös lasten aseman huomioon ottamista. Menettelyä koskevissa käsittelysäännöissä on otettu huomioon se, että menettely voi kohdistua myös lapsiin.

Rekisteröidyn informointi

Rekisterinpitäjän informointivelvollisuudesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tietosuoja-asetuksen 12, 13 ja 14 artiklassa. Rekisterinpitäjän on suoraan tietosuoja-asetuksen perusteella informoitava rekisteröityä automaattisesta päätöksenteosta. Tietosuoja-asetuksen informointisääntelyn tarkoituksena on, että rekisteröity saa kattavan ja selkeän

Väestötietopalvelut

9.9.2024

kuvan henkilötietojen käsittelyn kokonaisuudesta. Tähän sisältyy velvollisuus informoida rekisteröityä etukäteen asiointin alkuvaiheessa siitä, että päätös asiassa on mahdollista tehdä automaattisesti.

Digi- ja väestötietovirasto on ottanut automaattisessa ratkaisumenettelyssä huomioon rekisteröidyn informointia koskevat säännökset. Nimenmuutosta hakeva henkilö saa tarvittavat tiedot automaattisen ratkaisun mahdollisuudesta sekä Nimenmuutospalvelun kautta että Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilta. Nimenmuutosta hakeva henkilö saa Nimenmuutospalvelussa tiedon siitä, että hakemus voidaan ratkaista automaattisesti, kun kyse on automaattisen ratkaisumenettelyn piiriin kuuluvasta hakemustyyppistä. Nimenmuutosta hakeva henkilö saa tiedon myös siitä, että maksun määräämistä koskeva asia ratkaistaan kaikkien nimenmuutoshakemusten osalta automaattisesti. Nimenmuutosta hakevalle henkilölle kerrotaan myös, että lisätietoja automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä on saatavilla Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilla.

Tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi

Tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa säädetään tietosuoja koskevasta vaikutustenarviointista. Mainitun artiklan 3 kohdan a alakohdan perusteella tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi on tehtävä erityisesti silloin, kun henkilön henkilökohtaisia ominaisuuksia arvioidaan automaattisen käsittelyn avulla, järjestelmällisesti ja kattavasti, ja arvio johtaa päätöksiin, joilla on oikeusvaikutuksia tai jotka muuten vaikuttavat henkilöön merkittävästi.

Digi- ja väestötietovirasto on laatinut ja hyväksynyt tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun vaikutustenarvioinnin automaattisesta ratkaisumenettelystä ennen sen käyttöönottoa.

Luettelo käyttöönottopäätöksen perusteena olevista asiakirjoista

Käyttöönottopäätös perustuu seuraaviin asiakirjoihin:

- tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentissa tarkoitettua tehtäväjakoa koskeva asiakirja DVV/V/01457/2024
- tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettu käsittelysääntödokumentaatio DVV/V/01457/2024
- tiedonhallintalain 28 b §:n 3 momentissa tarkoitettu laadunvarmistamista ja tiedonhallintalain 28 c §:n 2 momentissa tarkoitettu laadunvalvontaa koskeva dokumentaatio DVV/V/01457/2024
- tietosuojan vaikutustenarviointi DVV/V/00283/2023

Säilytysaika

Jos automaattinen ratkaisumenettely poistetaan käytöstä, Digi- ja väestötietovirasto säilyttää tämän käyttöönottopäätöksen sen jälkeenkin vähintään viiden vuoden ajan. Määräaika alkaa poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta. Säilytysaika perustuu tiedonhallintalain 28 d §:n 3 momenttiin.

Muutoksenhaku

Väestötietopalvelut

9.9.2024

Tähän käyttöönottopäätökseen ei saa hakea muutosta (oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:n 2 momentti).

Yhteystiedot

Käyttöönottopäätökseen liittyvistä asioista saa lisätietoja osoitteesta nimet@dvv.fi. Tarkemmin yhteydenottokanavista mahdollisten lisätietojen pyytämiseksi ja tietopyyntöjen tekemiseksi on kerrottu Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilla.

Päätöksentekijä

Digi- ja väestötietoviraston työjärjestyksen mukaan yksikön johtaja hyväksyy julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 28 d §:n mukaisen päätöksen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttämisestä (käyttöönottopäätös). Digi- ja väestötietovirastossa asiat ratkaistaan esittelystä. Tämän päätöksen esittelijä on Kotimaiset elämäntapahtumat -palvelun palvelunomistaja ja ratkaisija Väestötietopalvelut-yksikön johtaja.

Heidi Rantatulkila

johtaja

Laura Mattila

henkikirjoittaja

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus Elektronisk underskrift av dokument Electronic signature of a document

Asia / Ärende / Case

DVV/V/01457/2024 Automaattisen ratkaisumenettelyn asiakirjat (AURA): Nimenmuutokset, maksun määrääminen Nimenmuutospalvelussa

Asiakirja / Dokument / Document

DVV/V/01457/2024-1 Käyttöönottopäätös_Nimenmuutokset_ maksun määrääminen Nimenmuutospalvelussa.docx

**Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /
Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /
This document has been signed electronically by the following persons:**

Signed by: Rantatulkkila Heidi 91163581N
2024-09-09 01:30:06 EET

Signed by: Mattila Laura 91136209P
2024-09-09 02:10:56 EET

